

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 3Co/166/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8313203923
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 10. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Šofranková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2013:8313203923.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v právnej veci navrhovateľa: CD Consulting, s.r.o., so sídlom Nagano Office Center, K červenému dvoru 3269/25a, 130 00 Praha 3, Česká republika, IČO: 264 29 705, právne zast. Fridrich Paľko, s.r.o., IČO: 36 864 421, Grösslingova 4, 811 09 Bratislava, proti odporcovi: B. O., trvale bytom O. XXXX/X, M., za účasti vedľajšieho účastníka na strane odporcu: Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom Námestie legionárov 5, Prešov, IČO: 42 176 778, právne zast. JUDr. Ambrózom Motykom, advokátom, Nám. SNP 7, Stropkov, o zaplatenie 354 Eur s prísl., o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Humenné č. k. 18C 114/2013-27 zo dňa 08. 07. 2013 jednohlasne takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok a v e c v r a c i a súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

o d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Humenné (ďalej len „prvostupňový súd“) návrh na plnenie z indosovanej zmenky zamietol s odôvodnením, že navrhovateľ napriek výzve súdu nepredložil „právny titul, na základe ktorého bola zmenka vystavená a vyplnená (zmluva alebo iný)“. Preto „nemal inú možnosť, len tento návrh zamietnuť, o čom bol navrhovateľ poučený“. Prvostupňový súd postupoval podľa čl. 4 bod 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej len nariadenie“, pozn. odvolacieho súdu).

Navrhovateľ v odvolaní navrhol zmeniť rozsudok a návrhu vyhovieť. Poukázal na abstraktnosť zmenkového záväzku a vytkol prvostupňovému súdu výzvu, ktorú nemal možnosť splniť, pretože disponuje len zmenkou a nemá vedomosť o iných vzťahoch medzi pôvodným vlastníkom zmenky a vystaviteľom zmenky.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania (§ 214 O. s. p., zákon č. 99/1963 Z.z. Občiansky súdny poriadok; ďalej len „O. s. p.“) a dospel k záveru, že prvostupňový súd vec nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav.

V predmetnej veci ide o uplatnenie práva zo zmenky. Zmenka je cenným papierom o samostatnom abstraktnom záväzku. Po indosácii zmenky nový majiteľ zmenky na to, aby uplatnil práva zo zmenky, nie je odkázaný na preukazovanie skutočností súvisiacich s pôvodným právnym vzťahom, z ktorého zmenka vznikla (porov. rozsudok NS SR z 22.10.2008 č.k. 5Obo 3/2008).

Podľa § 17 zákona č. 191/1950 Sb. Zákon zmenkový a šekový „kto je žalovaný zo zmenky, nemôže robiť majiteľovi námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k vystaviteľovi alebo k predošlým majiteľom, okrem ak majiteľ pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka“.

Prvostupňový súd bol preto nedôsledný, ak vyžadoval od navrhovateľa dôkazy, ktorými navrhovateľ nedisponuje a rozsudok založil výlučne na nepredložení dôkazu o podstate právneho vzťahu, z ktorého zmenka vznikla.

V tomto smere je odvolací dôvod opodstatnený. Odvolací súd sa však stotožňuje s prvostupňovým súdom v tom, že relevanciu má otázka, či predmetná zmenka vznikla zo spotrebiteľskej zmluvy. V tejto otázke zostal skutkový stav v rozpore s princípmi súkromného spotrebiteľského práva nezistený.

Vzhľadom na to neboli splnené podmienky na iné ako kasačné rozhodnutie, pretože prvostupňový súd pre nesprávne právne posúdenie veci (nepoužil správny predpis) nedostatočne zistil skutkový stav (§ 221 ods. 1 písm. h) O. s. p.). Odvolací súd z uvedeného dôvodu zrušil rozsudok a vec sa vracia prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Úlohou prvostupňového súdu bude inak, ako od navrhovateľa zadovážiť zmluvu, ktorá bola základom pre vystavenie zmenky. Zmluvu je možné zadovážiť viacerými spôsobmi, najmä od pôvodného veriteľa (POHOTOVOSTĚ, s. r. o.), od odporcu, ale najhospodárnejšie zo spisu z exekučného oddelenia. Zdá sa totiž, že predmetnému sporu predchádzalo exekučné konanie na základe rozhodcovského rozsudku založeného na rozhodcovskej doložke upravenej v zmluve.

Ďalej bude úlohou prvostupňového súdu zistiť, či vzťah, z ktorého vznikla zmenka, je vzťahom medzi dodávateľom a spotrebiteľom. Javí sa, že v prípade, ak nejde o spotrebiteľskú zmluvu a súd nezistí neplatnosť zmenky, nemal by existovať dôvod návrhu nevyhovieť s tým, že prípadné právo odporcu proti pôvodnému veriteľovi na náhradu škody nie je dotknuté.

Ak však zmenka vznikla zo vzťahu medzi dodávateľom a spotrebiteľom, vzniká otázka, či zmenka a jej indosácia nadmerne neťažili ba dokonca či nezneložnili spotrebiteľovi presadiť vlastné spotrebiteľské práva vrátane práva na ex offo súdnu ochranu (porov. rozsudok súdneho dvora v spojených prípadoch C-240/98 až C-244/98). Zmenka totiž objektívne znamená výrazné sťaženie práv vystaviteľa zmenky (napr. sťažené uplatňovanie kauzálnych námietok, prísna lehota na námietky, právo veriteľa na vyplnenie blanko zmenky). Po indosácii zmenky sa právne postavenie vystaviteľa zmenky vzniknutej zo spotrebiteľskej zmluvy ešte viac sťažuje, ak nie je priamo až znemožnené.

Konštatovať právny názor, ktorý očakáva vo svojich dôsledkoch navrhovateľ, a to, aby sa nereflektovalo na čl. 6 ods. 1 smernice je problematické. Inými slovami povedané, odvolací súd odmieta názor, podľa ktorého sa má odoprieť spotrebiteľovi ochrana podľa unijného práva pred neprijateľnými podmienkami len preto, že sa vymáha plnenie z indosovanej zmenky.

V obdobnej veci Okresného súdu Humenné (sp. zn. 5C/113/2013) sa napríklad zistilo, že dodávateľ spotrebiteľských úverov spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s. r. o. zmluvou č. 803100686 poskytol spotrebiteľský úver 800 Eur bez toho, aby zmluva obsahovala údaj RPMN. Správne by sa preto nemali vymáhať úroky ani poplatky (§ 9 ods. 9 zák. č. 129/2010 Z.z., tiež uznesenie C-76/10). Exekúcia skončila pre veriteľa neúspechom a bola vo veci 15Er 582/2011 zastavená. Po indosácii zmenky, ktorá vznikla z tej istej zmluvy navrhovateľ uplatňuje 1 706,27 Eur s úrokom 0,25% denne, čo predstavuje 91,25 % p.a. a k dátumu tohto uznesenia ide o sumu prevyšujúcu 6 000 Eur. Nemali by byť preto pochybnosti o obchádzaní noriem spotrebiteľského práva na presadenie zjavne neprímeraných zmluvných podmienok v rozpore tak s vnútroštátnym právom, ako aj normami unijného práva.

Navrhovateľ sa striktnie pridrižiava práv, ktoré sú vo všeobecnosti priznávané majiteľovi zmenky po jej indosácii. Zdá sa, že za irelevantné považuje v predmetnej veci právo spotrebiteľa podľa čl. 6 ods. 1 smernice Rady 93/13 ES o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica“), podľa ktorého sa členské štáty majú postarať o to, aby bol spotrebiteľ zbavený účinkov neprijateľných zmluvných podmienok a vo svetle uznesenia súdneho dvora C-76/10 (POHOTOVOSTĚ/Korčkovská) aj plnenia úrokov a poplatkov pri neuvedení ročnej percentuálnej miery nákladov. Čl. 6 smernice je treba považovať za ustanovenie rovné kogentným ustanoveniam vnútroštátneho práva a poskytovanie ochrany je treba naplniť v rovine pravidiel verejného poriadku, teda vždy za každých okolností (porov. uznesenie Súdného dvora C-76/10 POHOTOVOSTĚ/Korčkovská, bod 50).

Zmenkové práva navrhovateľa môžu byť v rozpore so spotrebiteľskými právami odporcu a odvolací súd z vlastnej činnosti pri prejednávaní obdobných prípadov nemôže vylúčiť prípadnú takúto kolíziu ani v predmetnej veci. Spotrebiteľské právo vnáša osobitosti do tradičného súkromného práva. Táto skutočnosť aj predurčuje jeho prednosť a zákaz jeho zneužitia.

V konfrontácii práva zo zmenky a prípadného práva spotrebiteľa veľmi výstižne argumentuje Ústavný súd ČR vo veci IV.ÚS 457/10 „...zo zásady *lex specialis derogat generali* v tomto prípade vyplýva, že zákaz zneužití práva je silnejší, než dovolení dané právom. Jestliže právni norma určité chovanie dovoľuje a iná je za predpokladu, že je ho ve výše uvedenom smyslu zneužívané, zakazuje, je takovéto chovanie ve skutečnosti nikoli výkonem práva, ale protiprávním úkonem, čímž pojem zneužití práva přestává být paradoxní (srov. Knapp, V.: Teorie práva. C. H. Beck, Praha, 1995, s. 184-185). Výkonu práva, který je jeho zneužitím, tak soudy nemohou poskytnout ochranu, neboť by to bylo v rozporu nejen s § 3 OZ, ale především čl. 36 Listiny (nález Ústavného súdu ČR IV.ÚS 457/10 ze dne 18. 7. 2013)

K problematice zneužívání práva se Ústavní soud v minulosti již vyjádřil, když např. ve svém nálezu sp. zn. Pl. 25/12 uvedl, že "Podle článku 90 Ústavy České republiky "soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům". Vedení soudních sporů tohoto typu, pojaté primárně nikoliv jako dovolávání se ochrany práv, nýbrž jako obchodní a podnikatelská činnost produkující zisk, se ocitá na samé hraně institutu zneužití práva. Zákaz zneužití práva je uznáván jako jeden ze základních principů fungování práva a plyne z ústavně zakotveného pojmu právní stát (srov. Preambule Ústavy). Stejně tak ve věci sp. zn. I. ÚS 199/11 konstatoval, že "netoleruje orgánům veřejné moci a především obecným soudům přehnaně formalistický postup za použití v podstatě sofistického odůvodňování zřejmé nespravedlnosti" (výše uvedené judikáty jsou dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)."

Odvolací súd nevidí najmenší dôvod na presadzovanie iného právneho názoru a je si vedomý prísnej formálnosti zmenkového práva no nie je možné akceptovať právnu prax, v dôsledku ktorej dochádza k využitiu resp. zneužitiu zmenkových inštitútov v neprospech jednej zmluvnej strany. Samotná formálnosť zmenkového práva nemôže byť argumentačnou základňou, z ktorej by súdy mali pri posudzovaní obdobných prípadov vychádzať. Je to práve zmenkové právo, ktorého základné princípy či inštitúty sú zneužívané. Bez existencie legislatívnych mechanizmov, umožňujúcich zabrániť vyššie naznačeným postupom, je dôležité, aby sa v aplikačnej praxi hľadali také východiska, ktoré by zneužívaniu práv zabránili (porov. napr. rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29. 4. 2013 sp. zn. 9 Cmo 122/2013, nález ÚS ČR IV.ÚS 457/10).

Zdá sa teda, že vnútroštátny inštitút zmenky je v spotrebiteľských veciach euronekonformný a síce sa nedostáva do kolízie s princípom ekvivalencie, no s princípom efektivity je v evidentnom rozpore (nadmerne sťaženie ochrany práv spotrebiteľa hraničiace s jej úplným popretím). V tomto zmysle treba zväžiť ochranu takému majiteľovi zmenky, ktorého výkon práva zo zmenky sa dostáva do neprekonateľného rozporu s princípmi súkromného práva. Inštitút odporujúci unijnému právu súd neaplikuje (porov. rozsudok SD Simmenthal C 106/77).

V konečnom dôsledku je neprehliadnuteľný ani historický výklad zákonodarcu, ktorý postupne od obmedzenia zmieniek v spotrebiteľských úveroch (§ 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z.) uzákonil ich úplný zákaz (§ 17 ods. 3 zákona č. 129/2010 Z.z.). Indosácia zmenky je tiež v zjavnom rozpore s ustanovením § 54 ods. 1 OZ, podľa ktorého si spotrebiteľ ani inak nesmie zhoršiť svoje postavenie.

Navrhovateľ namieta aplikáciu nemeckého práva a judikatúry. Z obsahu odôvodnenia však nevyplýva, že by prvostupňový súd rozhodoval podľa nemeckého práva. Odkaz na rozsudok nemeckého súdu je v rovine komparatívnej a je chvályhodné, ak sa porovnáva judikatúra súdov rôznych členských štátov únie. Prelomenie prísnej formálnosti zmenkového práva nemeckou judikatúrou je inšpiratívne aj z dôvodu blízkosti princípov zmenkového práva (porov. rozsudok BGH, 25.2.1965 - II ZHR 191/62 Hamm).

Ak dohoda o vyplňacom práve pri blanko zmenke nezohľadňuje vyššie uvedené práva spotrebiteľa a umožňuje indosáciou zmenky vymôcť od spotrebiteľa plnenie z neprijateľných podmienok, ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Bez platnej dohody o vyplňacom práve niet platnej zmenky (porov. rozsudok NS SR vo veci 4Obo 161/2007).

Z uvedených dôvodov prvostupňový súd správne reflektoval na spotrebiteľské právo aj napriek indosovanej zmenke, no treba toto právo v prípade zistenia spotrebiteľskej zmluvy aj náležite aplikovať a uviesť skutočný dôvod, ktorý bráni poskytnúť navrhovateľovi ochranu. Súd preto musí aplikovať ustanovenia § 3, § 53, § 54 OZ vo svetle čl. 6 ods. 1 smernice a judikatúry Súdneho dvora.

V ďalšom konaní je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 226 O.s.p.) a rozhodne aj o trovách odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O.s.p.) a o návrhu na nepripustenie vedľajšieho účastníka.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.